

Handläggare
Marie Lundahl
Telefon: 08-508 149 97**Till**
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd

Biblioteksplan 2016-2020 – svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande lämnas som yttrande till
kommunstyrelsen

Lena Lundström Stoltz
StadsdelsdirektörAgneta Stenborg
Avdelningschef

Sammanfattning

Förvaltningen har svarat på remissen för Biblioteksplan 2016-2020 för Kulturförvaltningens biblioteksverksamhet som har rubriken: *Här är världen större*. Fokusområden är bibliotekens inriktning och kärna, utveckling för folkbiblioteken, samt målbild för skolbiblioteken. Tonvikten i biblioteksplanen ligger på utveckling och flexibilitet, samt att möta behoven hos och hålla jämna steg med ett samhälle i förändring.

Bakgrund

Biblioteksplanen innefattar folkbiblioteken inom Stockholms stadsbibliotek, biblioteken inom Kulturhuset Stadsteatern och skolbiblioteken i utbildningsförvaltningens regi och ansvarsområde. Biblioteksplan 2016-2020 ersätter Strategisk plan för bibliotek i Stockholms stad 2011-2015.

Ärendet

Biblioteksplanen utgår från stadsens vision för biblioteken och prioriterade utvecklingsområden, samt tar upp skolbiblioteken som ett särskilt avsnitt.

Inriktning och kärna

Visionen för Stockholm stads bibliotek lyder: I biblioteken har människan makt över språket, fantasi och kunskap. Här är världen större.

Biblioteken ska fortsätta att arbeta för att göra världen större för stockholmarna och sträva mot denna vision genom att förvalta sitt kärnuppdrag som innefattar språk och berättelser, litteratur, bildning och demokrati.

Utvecklingsområden

Biblioteksplanen ringar in fyra utvecklingsområden som är centrala för verksamheten och som har en stor utvecklingspotential:

För och med fler

Biblioteken ska satsa på att komma i kontakt med nya användare, oavsett läsvana, samhällsengagemang eller svenskakunskaper. Biblioteken ska arbeta aktivt med att kartlägga behoven i lokalsamhället och utifrån detta arbeta evidensbaserat med att nå nya användare.

Ett av demokratins viktigaste jobb

Den viktigaste bäraren av biblioteksuppdraget är medarbetaren, och är också den som möter och vägleder användaren med professionalism och engagemang. Medarbetaren ska ha mandat att agera serviceinriktat och problemlösande.

Biblioteket mitt i byn

Bibliotekstjänster ska finnas nära till hands och öppettider ska vara anpassade efter stockholmarnas behov och önskemål, liksom inriktning, aktivitetsnivå och atmosfär. Nodbibliotek, rörliga bibliotek, uppdragsbibliotek, och digitala bibliotek är viktiga varianter av de mer traditionella lokala biblioteken.

En större värld

Biblioteksverksamheten ska präglas av rörlighet, synlighet, deltagande, omvärldsbevakning, internationalitet, flexibilitet och lyhördhet. Verksamheten ska vara tillgänglighetsanpassad för olika funktionsvarianter, samt ständigt utveckla barn- och ungdomsverksamheten.

Målbild för skolbiblioteken

- *Skolbibliotekens funktion* - skolbiblioteken ska vara en central plats i skolan för att utforska, upptäcka och reflektera.
- *Skolbibliotekens kompetens* - skolbibliotekens kunskap och engagemang ska utgöra en naturlig del i elevernas lärande och språkutveckling.
- *Elevers behov i fokus* - skolbiblioteken ska värna mångfald och likvärdighet.
- *Samordning och samverkan* - samordnade insatser leder till ökad skolbiblioteksutveckling. Skolorna delar bibliotekssystem och har tillgång till stöd från utbildningsförvaltningens skolbibliotekskonsulenter.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på avdelningen för Kultur, fritid och demokrati.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på att stadens vision för biblioteken håller siktet på hur biblioteken ska arbeta med sitt kärnuppdrag och sin inriktning. Trots samhällsförändringar och nya behov hos stockholmarna är bibliotekens kärnuppdrag en viktig grund att stå på och skapar en naturlig stabilitet och avgränsning som nödvändig utveckling kan ta avstamp ifrån. Trots den digitalisering som sker anser förvaltningen att bibliotekens fysiska utrymmen och roll är nödvändiga för en överskådlig tid framöver vilket bör framgå i biblioteksplanen.

Förvaltningen stödjer valet av utvecklingsområden och uppfattningen om att bibliotekens flexibilitet och utvecklingsbenägenhet är avgörande för att möta samhällsförändringar och nya behov. Förvaltningen tillstår också att bibliotekens demokrati- och bildningsuppdrag och funktion ”mitt i byn” är stora och viktiga åtaganden som kräver tid och resurser.

En av bibliotekens kanske viktigaste uppgift bör vara att arbeta för att bildning, kultur och upplevelse ska kunna nå dem som annars har svårt att få tillgång till det, och på denna punkt är bibliotekens

lokalitet betydelsefull. Exempelvis kan äldre ha svårt att åka kommunalt eller med egen bil till en tunnelbanestation, eller nyanlända uppleva stor osäkerhet i att lämna begränsade geografiska områden man har kännedom om, men kan däremot känna sig trygga med att promenera till sitt lokala centrum.

Biblioteket mitt i byn fyller även andra viktiga samhällsfunktioner, och på platser där övrig samhällsservice inte finns kan biblioteket tjäna som en viktig samlingspunkt vars lokaler kan användas för verksamhet utöver bokutlåning. Detta innebär att bibliotek även kan behöva finnas på platser där bibliotekets utlåningsverksamhet inte är lika effektiv som vid en tunnelbanestation. Behovet av *lokala* bibliotek behöver återspeglas i förslaget till biblioteksplan. I detta avseende kan också biblioteken optimera sina möjligheter och metoder att sprida samhällsinformation i lokalerna och i skyltfönster i samverkan med exempelvis stadsdelsförvaltningarna.

Med avseende på barn- och ungdomsverksamheten vill förvaltningen också lyfta fram förskolan som en viktig arena för bibliotekens uppdrag. Läsombudsträffar och litteraturträffar för pedagogerna på förskolan kan vara en del i kompetensutveckling och en form av samverkan mellan förskola och bibliotek. E-böcker uppskattas av många målgrupper, men förskolepersonal upplever att den fysiska boken är viktig för många barn. En annan viktig mötesplats och potentiell arena för samverkan är öppna förskolan vilken fyller en viktig funktion som kontaktyta mellan invånare och kommun.

Öppettider anpassade efter stockholmarnas behov ser förvaltningen som en positiv utveckling. För många invånare, inte minst småbarnsföräldrar och föräldrar med delad vårdnad, är eftermiddagar och kvällar den enda möjliga fritid som finns till buds för att kunna nyttja bibliotekens tjänster. Detta gäller även föreningslivet vilket oftast bedrivs på människors fritid. Föreningslivet bör också finnas i åtanke gällande bibliotekens samverkan kring möteslokaler.

Förvaltningen ser positivt på att biblioteksplanen framhåller att alla bibliotek ska ha en internationell profil istället för att internationalitet ska vara ett specialområde på vissa bibliotek. Det är också viktigt att den kompetens som redan finns inom detta område tas till vara på och fortsätter att utvecklas.

Biblioteken har en mängd olika besökare och användare med olika behov, och förvaltningen ser att biblioteksplanen behöver förtydliga

avsikten att hitta tydligare former för att upprätthålla ordning, ro och hänsyn så att biblioteken kan vara en trygg och välkomnande plats för alla.

Gällande skiftande behov hos funktionsnedsatta ser förvaltningen att biblioteken har en viktig uppgift i att möta de behov som kan uppstå. Det är viktigt att ingen målgrupp eller funktionsnedsättning exkluderas. Bibliotekens utbud av litteratur genom andra medier än den fysiska boken är avgörande för många äldre eller funktionsnedsatta personer som inte kan eller vill läsa, inte minst synskadade.

Biblioteken bör också ta hänsyn till den grupp elöverkänsliga invånare som finns och ha en plan för hur denna målgrupp ska kunna ta del av samhällsinformation, litteratur samt besöka och använda bibliotekstjänsterna. Bibliotekens utveckling mot ökad användning av elektronisk media är ett problem i detta sammanhang eftersom det utgör ett stort hinder för denna grupp.

Av de bibliotekstjänster som förr fanns på många servicehus och boenden finns idag bara ett fåtal kvar. Förvaltningen ser positivt på mobila bibliotek såsom bokbussar och pop up-bibliotek, och att biblioteket kommer till boenden för äldre och funktionsnedsatta. En viktig aspekt av detta är planering i samråd med respektive boende utifrån intresse och behov av de som bor där. Högläsning i grupp är också en ofta efterfrågad verksamhet vilket lämpligen bör kunna arrangeras av biblioteken.

Om fler skolor ingår samarbeten med folkbiblioteken, såsom är gjort i Örby, där biblioteket är ett kombinerat folk- och skolbibliotek kan eleverna få en fantastisk tillgång till litteratur, samtidigt som biblioteken får möjlighet till delfinansiering av verksamheten. Dessutom blir biblioteken en naturlig plats för barnen att gå till, vilket kan stimulera besök även utanför skoltid. Motsvarande upplägg det som finns i Örby kanske inte fungerar överallt, men en kartläggning av detta bör göras varefter såväl kommunala som fristående skolor erbjuds samarbeten med folkbiblioteken genom införandet av fler kombinerade folk- och skolbibliotek.

Förvaltningen ser positivt på att staden fokuserar på betydelsen av skolbibliotekens roll och funktion. Förvaltningen ser att skolbiblioteken kan spela en viktig och stödjande roll inom skolväsendet och skapa goda förutsättningar för barn och unga att utvecklas. Ett förslag är att utreda möjligheterna kring fler

kombinerade folk- och skolbibliotek. Örby bibliotek är ett gott exempel på detta. Eleverna får en fantastisk tillgång till litteratur, samtidigt som biblioteket får möjlighet till delfinansiering av verksamheten. Dessutom blir biblioteket en naturlig plats för barnen att gå till vilket kan stimulera besök även utanför skoltid. Förvaltningen är medveten om att denna lösning inte fungerar överallt, men biblioteksplanen bör lyfta möjligheterna med en kartläggning av detta, varefter såväl kommunala som fristående skolor kan erbjudas samarbeten med folkbiblioteken.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Bilaga

1. Remisshandling